

P. M. Dam 65 ár

sunnudagin 11. august

PETUR MOHR DAM er føddur í Skopun 11. august 1898. Foreldur: Ole Christian Dam, handilsmaður, føddur í Kollafirði, og Sára Maria Dam, fødd Olsen úr Vestmanna. Peter Mohr Dam var sjúkligur undir uppvøkstrinum í Skopun, men fór til Tórshavnar á lærarskúlan 1917 og tók lærarprógvið 1920. Sjúkur eitt ár eftir at lærarprógvið var tikið, so lærari í Sumba, síðan í Trongisvági og so á Tvøroyri. Nokur ár formáður í Føroya Lærarafelag. Hann var við at stovna Føroya javnaðarflokk og hevur verið flokksins formaður mestu tíðina síðan, baksast við savnan av arbeiðs- og fiskimannafólki til andeilsvirki, sitið sum løgtingsmaður síðan 1928 og fólkingssmaður frá 1948 til 1957, í sóknarstýrinum í Frøðbiar sókn síðan 1928, ta mestu tíðina sum formaður og Føroya løgmaður frá 1958 til 1963. Giftur við Ragnhild f. Strøm, fødd 12. januar 1911 í Trongisvági. Í hjúnarlagnum eru 5 børn — 2 dötur og 3 synir.

(Eftir »Lærarafólk í Føroyum« við smærri uppiskoytum)

TAÐ er vorðið vanligt at steðga á, tá maður á livsleið síni sneiðir um tey ymsku hornini — eitt nú tá hann fyllir 65 ár.

Nú er tað Petur Mohr Dam, ið rundar hetta tal, men mangur mundi neyvan havt varhugan av hesum, um hann ikki kendi tað av mannamunni ella frá bløðum og tilikum keldum, tí Dara er júst ein av teimum, ið ber seg væl, bæði fíkmála og andaliga, hóast hann øll manndómsár síni hevur staðið í miklum stríði, ikki bara á politiska økinum, men á øðrum økjum við, sum hava kravt almikið av manninum.

65 ár er eingin hogur aldur í dag; men tó velst um, hvussu arbeiðslagið hevur verið, hvussu ein hevur farið við sær, hvørjar ábyrgd ir ein hevur havt at rokja, og hvussu byrðurin hevur verið á leiðini framfeitt.

Tá ið talað verður um P. M. Dam, so er skjótt at greiða svar uppá hesar spurningar: altíð í miklum arbeiði, altíð í miklum stríði og altíð við miklari ábyrgd.

Politiska stríðið hevur altíð verið heldur harðligt; men í tingmannatíð P. M. Dams hevur tað tíðum verið óvanliga hart. Vit minnst kriggsárin, Tá var politisk ódn, og brotasjögvarnir stóðu um P. M. Dam; men hann var úr føroyska berginum sprotin, víkaðist ikki og hann fordi ta røslu og tann politikk, hann var oddamaður fyrri, gjøgnum versta ágang og fram til teir sigrar, ið eykent hava javnað. arðrøsluna hesi seinastu árin.

P. M. Dam varð valdur á ting á fyrsta sinni 31. januar 1928 og hevur verið tingmaður síðan tá. Hann er tann av tingmönnum í dag, sum hevur sitið longest á tingi tá Jóhan Poulsen, sum varð valdur sama ár, er undantikin.

Á fyrsta sinni kom hann sjálvur annar á ting fyrri javnaðarflokkinn. Skiftandi hava teir politisku tíðirnar verið — við framgongd og afturgongd — men í dag er P. M. Dam formaður fyrri landsins størsta flokki við 8 monnum á tingi.

Afturat hesum hevur P. M. Dam verið fólkingssmaður. Undanfarna fyra árin sat hann sum Føroya løgmaður, men hóast seinasta val var eitt sigurval fyrri javnaðarflokkinn, og alt bendi tann vegin at tað veruliga var fólksins vilji, at hetta stýri skuldi halda fram, so valdu aðrir at taka stuðlarnar undan landstýrissamgonguni, ið verið hevði valskendið frammanundan.

Álit fólksins til javnaðarflokkinn og landstýrið undir leiðslu P. M. Dams víkast tó ikki; tað er ein óreingilgvald-veruleiki.

Mestu tíðina síðan javnaðarflokkurin varð stovnaður, hevur P. M. Dam verið formaður flokksins, og hann hevur við viti og skili og eini brennandi trøngd at stríðast fyrri sosialismuni, verið flokksins meti og ágrýtni talsmaður allastaðni, har tað hevur staðið á og verið í flokksins, fólksins og landsins tænastu.

Tað hevur verið P. M. Dam ein hjartasak at stríðast fyrri teimum minni mentu í samfelagnum og øllum teimum, sum bera dagsins byrður, og tað er ein royndur lutur, at nógv er avrikað hesum til frama eins og tað, at P. M. Dam eigur sitt stóra lutverk í hesum arbeiði.

Eingin kann koma útán um tann veruleika, at fáur politikari man hava greitt so nógv úr hondum sum P. M. Dam. Avreksverkin eru mong og stør. Hetta kenna vit frá arbeiðinum á tingi, í fólkinginum og allra best frá tíðini, hann sat í landstýrinum — hesum tíðarskeiði, sum til arbeiði og avreks ikki kann sammetast við nakað annað tíðarskeið í Føroya sögu.

P. M. Dam hevur eisini verið blaðstjórnari á hesum blaðnum. Tað er ikki lættfort arbeiði at taka starvið upp eftir Dam; torført verður at taka hann við penninum, tí á sama hátt, sum hann við sinum onatorisku evnum oflari hevur vakt og kynt undir tær kenslur í mannalivinum, ið bera fram móti sosialismu, verður tað neyvan gjørligt hjá mongum øðrum at greiða sitt arbeiði so úr hondum, at verk og útsit orðsins verður at nema við og grøva á sama hátt, sum tá ið orðið — skrivað ella talað — kemur frá mannsevi, ið fram um aðrar hevur staðið í stríðnum og við áliti ført røsluna fram og gjørt avreksverk, ið kennast í hvørjum heimi í samfelagnum.

Sosialistiska rørslan veksur, —

Fleiri og fleiri — bæði kvinnur og menn, yngri og eldri — taka undir við og leggja rygg til fylkingararbeiðið, sum P. M. Dam hevur verið ein slóðbrotari fyrri. Hansara ágrýtni, áhaldni og sigursvilji hevur verið ein kyndilin, sum saman við øllum góðum kreftum í javnaðararðsluni, hevur skapað haldgott og magnfult grundarlag, ið nú er so sterkt og fylt av biartskyni, at sigursólin nú av sonnum risur í eyrri og verður at reka burtur hitt dimmið, sum alt av leingi yvri okkara fólk og landi vóð.

Kæri vinur og partamaður! Tin vinskapi, tin dygga stuðul og tín avreksverk verið og at takka almikið fyrri; men allamest fyrri tað sosialistiska fylkingararbeiðið, ið tú hevur verið oddamaður fyrri, og sum við, ið yngri eru í gøtuni, hava fingið tann heiður at byggja á og verða við til at fora til endaligan sigur.

Væl unnist tær við mikla sosialistiska hugaríkidom og avreksmei: at leiða javnaðarflokkinn til fleiri og størri sigrar og fram móti tí stóra málinum

SOSIALISTISKA
FOLKEHEIMINUM FØROYM
Við javnaðarkvøðu

Villi Sørensen.

Tær fððast mál, tær fððast mál — so um ævir fer — — —

Hjá flestum bendir navnið P. M. Dam á politikaran — hann sum er bæði elskaður og hataður í Føroyum.

Men áðrenn hann varð politikari, hevði hann latið hoyrt frá sær skrivandi, bæði orindi og óbundið. At her var evni í manni, duldist ikki — djúphugasandi, viðhvamur, hugheilur.

Tað ungur nemur, gamal fremur. Tað fyrsta, hann nam, var slitið — manstøk áðrenn mannkomin. Men hann nam meir. Tá ið hann var ungur, var á Sandoynni ein rik andlig veking: — A. C. Evensen, J. H. Poulsen, Jóhan Hentze, Mass Andr, Winther Waldemar Dalsgård, Anna Maria Poulsen og fl. øll av frígjørdastu og hjartaheftastu talsmonnum fyrri tí ungu tjóðskapararðsluni — háskúlamyndað, livandi vaksn fyrri øllum, sum hendi í tíðini, bæði burtur og heima. Á hesum jørdi fór tíðliga at ríva fyrri hesum viðhvama dreinginum, tokkni til land og folk, til æt javnt og muntrest, virksomt liv pá jørd. —

Og hesir báðir tættirnir munnu

65 ár er eingin aldur —

Peter Mohr Dam 65 ár.

Hann er føddur 11. august 1898, og álmanakkin lýgur ikki. Hann verður 65 ár sunnudagin. Vit, vínir hansara, eru ikki vanir at telja dag á hansara. Fyri okkum er hann hin ungi, eldhugaði, virkisfúsi, ótroystiligi stríðsmaðurin, sum hann altíð hevur verið, og soleiðis vóna vit, at hann verður verandi mong, mong ár enn.

Tað sum eyðkennir Petur Mohr Dam í føroyskum politikki er hansara framskygni. Hann hevur nógv, nógv betur enn nakar annar føroyskur politikari dugað at sæð fram í tíðina, hvat landi og fólk hevur verið at gagni, og hvussu slóðað skal hava verið. Tað gevur at bita: Fyri millum 30 og 40 árum síðan sá hann, at um livast skuldi í Føroyum, so mátti brótast slóð fyrri solu av feskum fiski. Tó at hann óttist væl viti, hvussu hettislæt tað er at vera undangongumaður, helt hann órøddur á, og visti hvat ið gerast skuldi í komandi døgum. Afturhaldsmenn royndu at basa honum, Fyrsta royndin við solu av ísfiski gekk ikki eftir ætlan, men í dag sígla vit eftir tí stavnaldi, sum hann visti okkum á.

Ellar viðvíkjandi viðurskiftum okkara við Danmark. Sambandið hevur viljað verið saman við Danmark av konservativum grundum útán nakra djúpari íde. Dam visti tíðliga í tíðini á, at júst við at vera saman við Danmark kundu vit varðveitast sum tjóð, og hann fram um nakran annan eigur ær-una fyrri, at Danir í dag skilja

tað vera, sum hava skapt P. M. Dams livsýn — og hansara órókkliga álit á Føroya fólks framtíð, á fólksins evni til at mynda eitt nýmótans mentað samfelag.

M. A. Jacobsen sáli segði einferð um P. M. Dam: »Hann hevur líka sterka trúgv á fólk sitt, sum ein sekterikari á gud sín.« Henda fasta trúgv á, at tað bar til at skapa eitt føroyskt samfelag, har slitið og saknið míldnaði so nógv, at eisini eitt hægri mentunarliv kundi trivast, gjørdi mannin til politikara.

Og tá ið hann valdi, valdi hann burturav, einki hált við tí manninum. Fyri hetta val hevur hann fingið bæði rós og last — sum vera man fyrri tann, sum balist í dagsins andarisi. Men tá ið larmurin lættar av, og dagsverkið skal gerast upp, man hovuðsheitið tó fara at verða. At P. M. Dam í allar sínari ferð hevur royst trógur sum tróllið móti tí máli og mið, sum fððist fyrri honum, soleiðis sum hann sjálvur tekur til í einari av yrkingum sínum — hann stríðist fyrri tí, hann heldur vera rætt, skettir ikki eftir, hvar lættast er at halda á men hvar tað er rættast.

Politikarin faldið yrkjaran. Men sinnisdragdið er har, ger vart við seg í vinalag, í dagligari ferð millum manna.

Vit eru nógv, sum minnst teg nú, tú fyllir 65, takka tær fyrri trúskap og áreði, fyrri vinskapi og ynskja tær langa framtíð og góða

Heðin Brú.

okkum so væl, sum teir gera. Tá ið javnaðarmenn í Danmark hesi seinastu árin hava sýnt Føroyum so framúr skarandi vælild og áhuga, so eigur Dam æruna fyrri tað og eigin annar.

Dam visti eisini tíðliga á tann sosiala og figgarliga fyrimun tað hevði at vera limur av einum størri samfelagi, og grundaði millum annað samvinnuna við Danmark á hetta. Hesar hugsjónir hansara eru í dag berandi undir Europa-samgonguni.

Tað er eyðsæð, at ein maður, sum alt liv sitt hevur stríft fyrri tey minni í samfelagnum, og samstundis hevur havt hægri og biartar hugsjónir enn aðrir, hevur fingið mangan skoluna oman yvir seg. Hann hevur í orð og tal verið meira huddálkaður av politisku mótstøðumönnum sínum, enn nakar annar føroyskur politikari, men einki hevur kunnað fingið hann at broyta hald. Tá er sum tað stendur í Vilmundskvæði: Ikki rinur á honum stál / heldur enn knivur á gróti.

Líta vit at teimum, sum skipa fyrri heiminum, so eru 65 ár eingin aldur hjá einum politikara. Hetta fegnast vit føroysku javnaðarmennum. Vit ynskja tær til lukku á fðngardegnum, sígla tær takk fyrri títt stríð og títt fyrirðomi, og biðja Harran fyrri næstafólks tíns skuld, fyrri okkara skuld, og fyrri Føroyalands skuld um at geva tær mong heilsuberandi ár afturat.

Johan Nielsen.